

Kelecsényi László

A képmás és a modellje

Sylvia Kristel vallomása

Hatvan évet élt. Egy időben róla álmodtak kamaszfiúk, szerelemre éhes agglegények, párjukat unó családapák. Egy kultuszfilm bámult hősnőjéből magányos, sebzett asszonnyá vált. Sylvia Kristel 2012 októberében hunyt el.

Jean Arcelin leginkább festőművész – hogy milyen, annak megítélése a kortárs művészettörténészek dolga. Jean Arcelin 1962-ben született, azaz éppen egy évtizeddel volt fiatalabb Sylvia Kristelnél, akiről még életében, 2006-ban egy életrajzi regényt publikált. Jean Arcelin volt az *Emmanuelle* című pornófilm főszerepében híressé vált színésznő szellemírója. Bár igazában nem lehet annak tartani, ugyanis a neve, ha nem is a copyrightban, de a címlapon szerepel Sylvia Kristelé alatt – kétszer is. Jean Arcelin-t alkalmasint nemcsak kollegiális – merthogy a színésznő is festett, nemcsak meztelenkedett –, hanem sokkal bensőségesebb viszony fűzhette Sylviához. Megkockáztatom: szerelmes lehetett a hervadásában is vonzó asszonyba, aki nagyon elszúrta az életét. Ennyire bensőséges, finom lélekrajzzal, profi írói teljesítménnyel csak arról lehet írni, akit nem egy életregény alanyának, hanem jóval többnek, mintegy múzsájának tekint a szerző.

Sylvia Kristelnek szerencséje akadt a szerencsétlenségben, hogy találkozott Arcelinnel (hogy mi volt a szerencsétlenség, arról később). Sylvia nagyszívű embernek bizonyult: olyan őszintén nyílt meg az írója előtt, amihez nem puszta nagyvonalúság, hanem nagy lélek, némi megbánás és főképp szeretet szükséges. Olyan ez a könyv, mint egy *életgyónás* – kár, hogy csökött materialisták nem igazán értik ennek a fogalomnak a mélységeit. Persze vallásosság nélkül is lehet gyónni, ha van kinek.

Szomorú könyv ez, nagyon szomorú. Egy pályatévesztett, egész életében kívülről irányított, a férfiak által sokszor megalázott nő sorsának precíz tükre. Ha Kristel magától volt ilyen őszinte, nagy lélekre vall. Tanulhatnak belőle tehetségkutatók helyezései után ácsingózó tinilányok – még inkább a szüleik. Okulhatnak pornós karrierbe betévedő nagykorúak, akik naivan hisznek abban, hogy onnét a művészet felé is vezet egérút. Szívesen ráíratnám a kötetre: csak nőknek, még inkább azt, tizennégy éven felülieknek erősen ajánlott. Fiúknak is, de főként lányoknak.

Sylvia Kristel a szexuális álforradalom egyik áldozata lett. Akkor lépett színre, pontosabban léptették, amikor az 1968 utáni politikai szélcsendben Nyugat-Európában felhúzták a pornó előtt a szellemi határsorompót. Dehogy is akarok a műfaj képviselői és fogyasztói fölött vádbeszédet mondani. Van egy tanácsom: tessék újranézni az *Emmanuelle*-t, legalábbis az első darabját a szériává váló filmrétesnek, aztán mindjárt utána Bertolucci *Utolsó tangó*ját és *Lopott szépség*ét, vagy még az *Álmodozók*at is. Azonnal kiugrik a nagy különbség. Hiába próbálom annyi év után rehabilitálni az „elsőfilmes" Just Jaeckin rendezői teljesítményét, ami – finoman szólva – nincsen. Összegányolt forgatókönyv, dramaturgiai következetlenségek, ellágyított tónusú, giccsbe hajló képsorok, mit sem érő, alig-színészi teljesítmények – szegény Alain Cunyvel a főcímlistán. S ez a hatás nem az idő vasfoga: Sylvia Kristel akkor is, most is bájos ebben a szerepben. Ám semmi több. Nem színésznő – szép arc, remek alak és engedelmes test. Mindent megcsinál, amit a kasszára kacsintó alig-tehetség Jaeckin megkövetel. Később is, az *Emmanuelle* folytatásokban, aztán Lady Chatterley-ként, majd a Mandiargues-regény (magyarul: *A legkülső körön*), a *Periféria* filmváltozata ifjú prostijaként. De nekünk ott van mintának Anna Karina az *Éli az életét*ből. Szabadság, szabadosság és kiszolgáltatottság édestestvérekként, karonfogva járnak, ha valaki odadobja nekik a gyeplőt.

Sylvia Kristelt futtatták efféle szerepről szerepre. Ez még nem is lett volna olyan nagy baj. Szex-szimbólumok mindig voltak, lesznek is, és ő még a jobbak közé tartozott. Trükkös ez az életrajzi regény, mert arról győz meg, hogy hősnője áldozat volt, talán egy kivételével mindegyik férfi áldozata, akár rendezője, akár magánélet béli partnere volt az illető. Ezért válik jó értelemben gyanússá ennek az életrajznak a szerzője, hogy társírói szerepén túl jóval többet jelentett a visszavonult színésznőnek. De hát ez már tényleg nem a mi dolgunk.

Ami különlegesen érdekes ebben az emberi, pontosabban női sorsban, az eladott tükörkép esete. E. Th. A Hoffmann *Az ördög elixírje* című regényében írta és egyúttal alapozta meg a Dosztojevszkijen is át-

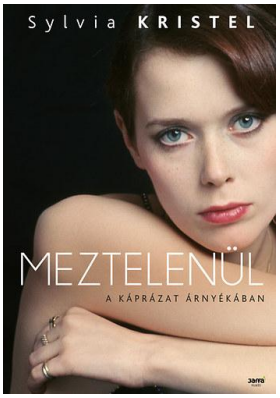
ívelő modern hasonmás históriák ősét. A tükörkép elválik alanyától, akié volt, és önálló, olykor démonikus életet kezd. A nem-olvasóknak ott van az Offenbach-opera, ahol a hős, hiába néz tükörbe, nem látja meg az arcát, mert ellopták tőle. Hogy az ördög, vagy valamilyen ördögi módon működő technika lopja el és bűvöli a démonikus vászonra az emberi arcot és testet, ez már szinte mindegy is. Sylvia Kristeltől csak a testét tudta elcsenni ez a technika, a szellemi arcélét nem. Ugyanis egy-egy tehetségnek, színjátékra termett auktornak két profilja van: egy magánemberi és egy művészi. Szomorú tény, de Sylvia nem rendelkezett ez utóbbival, s ebből származott minden baja, gondja. A magánlényét lopták meg, nőiessége mivoltában fosztották ki, s amit elvettek tőle, nem kapta vissza soha. Még ekként sem kellett volna, hogy boldogtalan ember váljék belőle, ha az élet egyéb területein kárpótolja őt. Nyilván ezért kezdett festeni, s ért el sikereket. Nem pusztán azért vásárolták a képeit, hogy tulajdonosuk elmondhassa, ezt *Emmanuelle* pingálta.

„A meztelenkedés a filmvásznon sem igazán tartozik a kedvenc szerepköreim közé. A gátlásaimat soha nem sikerült teljesen levetkőznöm, de ügyesen lepleztem, rejtegettem őket, egyszóval hazudtam. Megtanultam úgy ledobálni magamról a ruhát, mintha az lenne a világ legtermészetesebb dolga, mintha a véremben lenne, hiába a józan, polgári nevelés. És addig-addig győzködtem erről másokat, hogy a végén már majdnem nekem is sikerült elhinnem.”

Ez a titok, ez a bűnbeesés pillanata: szerződés az ördöggel. Szinte a semmiért – majdnem egészen. Mert egy Mastroianni vagy egy Cybulski is odaadta a tükörképét, a média médiumává váltak. A nyugat-európai értelmiségi alakmásának nem kellett áldozattá lennie, csak a spleenes világfájdalom emblémájául szolgált. Cybulski már más eset, ő tényleg áldozat, a kelet-európai zsákutcás történelem mártírja. Az *Édes élet* meg a *Hamu és gyémánt* emléke kísérte színészi útjukat. De ne férfiakhoz viszonyítsunk. Itt vannak köztünk még a hatvanas évek, a Sylvia Kristel rövid tündöklése előtti korszak szex-bálványai: Loren és Bardot.

Kimondani is szörnyű, hát még leírni, mindketten nyolcvanon jóval túl. Ők hogyan úszták meg? Hogy jött össze a boldog öregkor – rivalda és vaku nélkül. Talán tehetségesebbek voltak, okosabban sáfárkodtak érzéki alakmásuk értékeivel. Sylvia Kristelről nem mondható el ugyanez. Szép-szomorú arccal tekint ránk a kötet puhafedelű borítójától. *Meztelenül* az életregény címe, s hozzáképzeljük, hogy nem csak az arca pőre, hanem az egész nőalak az.

Nem is meztelen – egyszerűen védtelen. Sajnáljuk érte.

(*Sylvia Kristel könyve 2014-ben jelent meg magyarul a Jaffa Kiadónál.*)